

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра східної та слов'янської філології

Курсова робота
з іранської філології

на тему:

СПОСОБИ, ПРИЙОМИ ТА МЕТОДИ ПЕРЕКЛАДУ
(НА МАТЕРІАЛІ ПЕРСЬКОЇ МОВИ)

Студентки групи Перс 10-22
факультету східної і слов'янської філології
денної форми здобуття освіти
Освітньої програми: перська мова і література та
переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.067 Східні мови та літератури
(переклад включно), перша – перська
Козловської Єлизавети Сергіївни

Науковий керівник: **Копчак Ольга Ігорівна**

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ-2024

ЗМІСТ

Вступ	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	6
1.1. Поняття про лексичні трансформації	6
1.2. Види та особливості лексичних трансформацій	9
1.3. Історія дослідження перекладацьких трансформацій ...	11
Висновки до Розділу 1	13
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ПЕРЕКЛАДІ З ПЕРСЬКОЇ МОВИ	15
2.1. Калькування та його види	15
2.2. Особливості функціонування лексичних перекладацьких трансформацій	17
2.3. Лексичні трансформації на матеріалі казки «Дядечко Ноуруз і Матінка Зима»	20
Висновки до Розділу 2	26
ВИСНОВКИ	28
АНОТАЦІЯ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

Під час перекладацької діяльності ми зіштовхуємось з проблематикою перекладу. Звичайно, під час трансформації, неможливо ухилитися від труднощів, пов'язаних із розшифруванням смислів. Кожна мова має свою унікальність, яка може створювати проблеми під час перекладу. Лексичні перетворення, що супроводжуються граматичними та лексико-граматичними змінами, стають допоміжними для перекладачів у подоланні цих складнощів.

Переклад – це креативний процес, під час якого перекладачеві необхідно використовувати різні стратегії для успішного вирішення перекладацьких завдань. Часто використання однієї зміни випроваджує інші, і чітка класифікація трансформацій може бути досягнута лише в теоретичному плані. Ефективне застосування перекладацьких трансформацій сприяє досягненню адекватності перекладу. Тому, нам важко обійтись без лексичних трансформацій.

В сучасному світі без перекладу неможливо, так як він відіграє важливу роль у соціумі та допомагає вирішувати низку важливих завдань. Знання перекладу відкриває двері у нову культуру та розуміння важливих проблем, що дозволяє ефективно обмінюватися знаннями та ідеями. Крім того, переклад сприяє культурному обміну та взаєморозумінню, важливого для сучасного глобалізованого світу. Технічний переклад стає необхідним для розробки програм та веб-сайтів у міжнародному масштабі. Отже переклад – це невід'ємна частина нинішнього життя, що сприяє покращенню спілкування та розуміння між різними культурами, що має велике значення для людства.

Отже, наше дослідження присвячено проблемам перекладацької діяльності, а саме способам, прийомам і методам подолання цих складностей в процесі перекладу. У цій роботі ми дізнаємось що таке лексичні трансформації, їх види та особливості. Щоб дійсно зрозуміти та побачити суть лексичних трансформацій, ми розберемо їх склад та структуру на матеріалі перської казки.

Актуальність цієї роботи визначається відсутністю належного наукового дослідження лексичних трансформацій у сфері перекладу, зокрема з перської на

українську мову. Цей недолік уваги у сучасній лінгвістиці підкреслює потребу у подальших дослідженнях для розкриття особливостей використання лексичних трансформацій заради досягнення адекватності у перекладі текстів перською мовою.

Мета дослідження полягає у встановленні методів досягнення відповідності у перекладі художнього тексту за допомогою застосування лексичних трансформацій, і передбачає виконання наступних **завдань**:

- дати визначення поняттю «лексичних трансформацій» в сучасній лінгвістиці;
- дослідити і проаналізувати види та особливості перекладацьких трансформацій;
- зрозуміти особливості функціонування перекладацьких трансформацій;
- дати визначення терміну «калькування» та проаналізувати його роль у перекладі;
- зробити аналіз перекладацьких трансформацій на матеріалі перекладу казки «Дядечко Ноуруз і Матінка Зима».

Для досягнення мети і виконання поставлених завдань в нашій роботі використані наступні **методи** дослідження: описовий метод, аналіз літератури, узагальнення і порівняльний аналіз.

Об'єктом нашого дослідження є переклад як особливий творчий процес, що потребує перетворень для досягнення максимальної адекватності передачі змісту з мови оригіналу на мову перекладу.

Предметом дослідження є специфічні методи, способи і прийоми перекладу, зокрема використання лексичних трансформацій для забезпечення перекладу художніх текстів.

Матеріалом дослідження виступає народна іранська казка «Дядечко Ноуруз і Матінка Зима» і здійснений нами її переклад.

Наукова новизна полягає у визначенні і аналізі методів, способів і прийомів перекладу художнього тексту для досягнення максимальної точності, образності та зрозумілості в мовній парі перська-українська.

Практичне значення нашого дослідження полягає у можливості подальшого використання зробленого нами аналізу в навчанні і професійній діяльності перекладачів-іраністів.

Обсяг і структура роботи. Наше дослідження складається зі вступу, 2 розділів (теоретичного і практичного), кожен з яких складається з 3 підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (6 позицій) і анотації іноземною мовою (перською). Загальний обсяг роботи – 31 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

1.1. Поняття про лексичні трансформації

Перш за все слід зазначити, що проблема перекладацьких трансформацій є однією з найактуальніших у сучасному перекладознавстві. Для того, щоб вірно відтворити зміст іншомовного тексту перекладачі вдаються до різноманітних трансформацій, які повністю або частково змінюють структуру речень оригіналу. Саме тому переклад виконує надзвичайно важливу соціальну функцію. У процесі перекладу часто виявляється неможливим використати значення слів і словосполучень, які пропонуються у словнику, часто виникає потреба у відступі від системних еквівалентів, тобто виникає потреба у перекладацьких трансформаціях. Наскільки нам відомо, останні дослідження показують, що на сьогоднішній день не існує єдиної системи класифікації трансформацій, більш того, існують різні думки з приводу того, які саме перекладацькі прийоми відносяться до трансформацій. За визначенням, яке ми можемо розглянути у лінгвістичній енциклопедії О.О. Селіванової, трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі. Щоб дати визначення терміну «перекладацька трансформація», необхідно спочатку зрозуміти зміст, вкладений у нього. Різні вчені (Л.С. Бархударов, О.Д. Швейцер, Я.Й. Рецкер, В.Н. Комісаров, Л.К. Латишев та ін.) по-різному інтерпретують це поняття. Наприклад, на думку Я.Й. Рецкера трансформації є прийомами логічного мислення, які допомагають розкривати значення іншомовного слова в контексті і знаходити йому відповідник, який не збігається зі словником. Загалом перекладацькі трансформації можна вважати міжмовними перетвореннями, перебудовою вихідного тексту або заміною його елементів задля досягнення перекладацької адекватності та еквівалентності.

Основними характерними рисами перекладацьких трансформацій є міжмовний характер та цілеспрямованість на досягнення адекватності перекладу. На сьогодні існує безліч класифікацій перекладацьких трансформацій, запропонованих різними авторами. Наприклад, Л.К. Латишев класифікує перекладацькі трансформації за характером відхилення від міжмовних відповідностей, і поділяє їх на:

- 1) морфологічні – заміна однієї категоріальної форми іншими або кількома;
- 2) синтаксичні – зміна синтаксичної функції слів і словосполучень;
- 3) стилістичні – зміна стилістичного забарвлення відрізка тексту;
- 4) семантичні – зміна не лише форми вираження змісту, але й самого змісту, за допомогою якого описана ситуація;
- 5) змішані – лексико-семантичні та синтаксично-морфологічні.

Лексичні трансформації в мові є важливим аспектом лінгвістичного аналізу, що охоплює різні зміни та розвиток словникового складу мови. Давайте розглянемо деякі ключові аспекти лексичних трансформацій:

1. Створення нових слів: передбачає створення нових слів у мові. Нові слова можна створювати зі складів (об'єднання двох або більше слів, наприклад: راه آهن – залізниця (букв.: залізна дорога)), аббревіатур (наприклад: گوشی اسمارت – смартфон від Smart Phone (букв.: розумний телефон)), або афіксів (наприклад: زوردار – сильний (букв.: той, що має силу)) тощо.

2. Використання синонімів або антонімів: Це слово замінюється його еквівалентом або протилежністю. Наприклад, سریع – швидкий і تند – стрімкий – це синоніми, а بزرگ – великий і کوچک – маленький – антоніми.

3. Використання ідіом: це використання фраз або виразів із фіксованим значенням. Наприклад, دست شما درد نكنه – дякую (букв.: незай не болять Ваші руки).

4. Морфологічні трансформації: це зміни у формі слів, викликані приєднанням, фіксацією або видозміною кореня слова. Наприклад, запозичені з арабської мови породи дієслова: عشق – корінь любити дає можливість утворити слова عاشق – закоханий, معشوق – коханий, тощо.

5. Семантичні зміни: це зміни у значенні даного слова, які є результатом контексту або еволюції мови. Наприклад, слово خنک – прохолодний в сучасному

мовленні набуває нового значення, яке відрізняється від традиційного – *круто* від англійського *cool*.

Ці аспекти лексичних змін відображають різноманітність і динамізм мови, що відображається в постійних змінах словникового запасу та мовлення.

Я.Й. Рецкер, у свою чергу, виділяє лише два види трансформації: граматичні, до яких належать заміни частин мови або членів речення, та лексичні, що включають конкретизацію, генералізацію, диференціацію значень. Л.С. Бархударов у своїй класифікації розрізняє перекладацькі трансформації за формальними ознаками: перестановка, додавання, заміна, опущення. При цьому вчений підкреслює, що такий поділ є значною мірою приблизним і умовним. Такі вчені, як А.М. Фітерман та Т.Р. Левицька, у спільній праці виділяють три типи перекладацьких трансформацій:

1) граматичні трансформації, до яких відносяться перестановки, опущення і додавання, перебудови та заміни пропозицій;

2) стилістичні трансформації, до яких належать такі прийоми, як синонімічні заміни та описовий переклад, компенсація та інші види заміни. Компенсацію втрат, що виникають у процесі перекладу;

3) лексичні трансформації, які включають в себе заміну і додавання, конкретизацію і генералізацію понять.

Наступною розглянемо класифікацію О.Д. Швейцера, який розрізняє такі групи трансформацій:

1) трансформації на компонентному рівні семантичної валентності у разі застосування різного роду заміни. Наприклад, заміна морфологічних засобів лексичними, іншими морфологічними, синтаксичними або фразеологічними та інші (*вчителька* – *خاتم معلم*: заміна української морфологічної категорії роду лексичним показником);

2) трансформації, що здійснюються на референціальному рівні, а саме:

– конкретизація (або гіпонімічна трансформація);

– генералізація (гіперонімічна трансформація);

– заміна реалій (інтергіпонімічна трансформація);

– переклад за допомогою реметафоризації (синекдохічна трансформація);

- метонімічні трансформації;
- реметафоризації (заміни однієї метафори іншою);
- деметафоризації (заміни метафори її антиподом – неметафорою);
- комбінації вищезазначених трансформацій;

3) трансформації на стилістичному рівні: компресія і розширення. Під компресією мається на увазі еліпсис, семантичне стягнення, опущення надлишкових елементів і лексичне згортання.

Р.К. Міньяр-Білоручев розглядає три типи трансформацій: лексичні, граматичні, семантичні:

- 1) лексичні трансформації: прийоми генералізації і конкретизації;
- 2) граматичні трансформацій: прийоми пасивізації, заміна частин мови і членів речення, об'єднання речень або їх членування;
- 3) семантичні трансформації: синонімічні, метафоричні заміни, логічний розвиток понять, антонімічний переклад і прийом компенсації.

Також можна зробити висновок, про те що фахівці в галузі теорії перекладу досі не прийшли до спільної думки щодо самої суті поняття трансформації. Цим і пояснюється велика кількість класифікацій, запропонованих вченими, що відрізняються одна від одної.

1.2. Види та особливості лексичних трансформацій

Розглянемо різні типи трансформацій з урахуванням різних аспектів мови:

1. Морфологічні трансформації: включають зміни у формі слів або їх морфем. Це може включати створення нових слів шляхом додавання суфіксів (та префіксів, суфіксів), зміну кореня слова або закінчення.

2. Синтаксична трансформація: це зміни в побудові речень та їх структурі. Синтаксичні трансформації можуть включати перетворення активного речення в речення пасивного стану, зміну порядку слів у реченні для відтворення різних семантичних аспектів, а також заміну одних слів іншими, щоб цього не було.

3. Стилiстичнi змiни: це змiни у виразному стилi оповiдання з метою надання тексту бiльшoї виразностi або стилiзацiї пiд певний жанр чи мовленнєвий вплив. Стилiстичнi трансформацiї можуть передбачати використання фiгур мови, передачу значення, а також змiни риторичних фiгур для створення певного впливу на читача.

4. Семантична трансформацiя: це або змiни значення слiв, або поява нових значень iз контексту мови чи еволюцiї. Семантичнi трансформацiї можуть включати розширення або скорочення значення слова, перетворення слiв з одного семантичного регiстру в iнший i створення нових значень за допомогою метафор, метонiмiї чи iнших семантичних явищ

5. Змiшанi типи трансформацiй: Цей тип включає комбiнацiю рiзних типiв трансформацiй.

Цi типи трансформацiй взаємодiють один з одним у процесi мовлення, що сприяє розмiттю та багатству мовної системи.

Основною причиною виникнення лексичних трансформацiй є те, обсяг значень лексичних одиниць мови-оригiналу рiдко спiвпадає у всьому об'ємi цих значень в мовi-перекладу. Слiд за В.Н. Комiсаровим до лексичних трансформацiй ми вiдносимо транскрибування i транслiтерацiю; калькування; лексико-семантичнi замiни (генералiзацiя, конкретизацiя, модуляцiя, експлiкацiя, адаптацiя, компенсацiя, амплiфiкацiя), антонiмiчний переклад.

Давайте розглянемо властивостi лексичних трансформацiй. В данiй мовi вони можуть бути рiзноманiтними i вiдображати специфiку процесу змiни словникового складу в самiй мовi. Ось деякi особливостi цього явища:

1. Динамiка та еволюцiя: Лексичнi трансформацiї вiдображають постiйну динамiку мови та її розвиток у часi. Словниковий запас постiйно розвивається за рахунок створення нових слiв, змiни значення старих слiв або появи нових лексичних одиниць.

2. Контекстуальнiсть: лексичнi трансформацiї часто вiдбуваються в конкретному контекстi мовлення. можуть вiдбуватися змiни в залежностi вiд ситуацiї, характеру мовника або жанру програми.

3. Творчість: Створення нових слів або зміна лексики може виражати творчість у мовному спілкуванні. Це може включати вибір правильних слів для точного вираження думок, почуттів чи ідей.

4. Функціональність: лексична трансформація часто виконує різні лінгвістичні функції, такі як розширення лінгвістичного репертуару, створення нових термінів для опису нових явищ чи технологій, покращення емоційного вираження тощо.

5. Регіональні відмінності: різні мовні спільноти можуть мати власні специфічні лексичні трансформації, пов'язані з місцевою діалектикою чи культурними відмінностями.

6. Широке застосування: лексичні трансформації використовуються при аналізі мови, перекладі, створенні нових слів для наукових і технічних термінів, а також у творчому письмі.

Вивчення особливостей і природи лексичних трансформацій допомагає лінгвістам і телерадіокомпаніям краще зрозуміти процес зміни мовного словника та його вплив на комунікацію та культуру загалом.

1.3. Історія дослідження перекладацьких трансформацій

Вивчення лексичних трансформацій у даній мові є важливою галуззю мовознавства, метою якої є вивчення змін у лексиці та структурі мови з часом. Вчені, спеціалісти і фахівці, експерти і спеціалісти, досліджують лексичні трансформації, тобто створення нових слів, зміна значення і форми існуючих слів, а також їх вплив на процес спілкування.

Дослідження лексичних трансформацій може охоплювати різні аспекти та напрями дослідження змін у словниковому складі мови. Нижче наведено загальний опис можливих напрямів досліджень у цій галузі:

1. Нове словотворення: вивчення процесів утворення нових слів у мові за допомогою композиції, афіксації, словотворення та інших механізмів.

2. Зміни значення слів: вивчення процесів, які впливають на зміну значення слів у мові через розвиток вживання та сприйняття.

3. Етимологія та історія слова: вивчення походження та історії розвитку лексики в мові з метою розуміння її етимологічного контексту.

4. Лексикографічні дослідження: Аналіз лексики та словникових джерел для вивчення структури мовної системи та лексичних трансформацій.

5. Структурні зміни в словах: Вивчення змін у структурі слів шляхом морфологічних, синтаксичних і фонетичних трансформацій.

6. Лексичні інновації: Виявлення та аналіз нових лексичних одиниць у мові та їх вплив на мовленнєву практику.

7. Відтворення і трансформація фразеологічних одиниць: Вивчення змін і трансформацій фразеологічних одиниць мови.

Оскільки під час перекладу художніх чи будь-яких інших текстів трапляються ускладнення, які унеможливають дослівний переклад, перекладачі використовують прийоми, до яких належать граматичні та лексичні трансформації, вони допомагають зробити граматично і лексично правильний переклад. Класифікація, застосування та практичне обґрунтування лексичних трансформацій є одним із ключових питань теорії та практики перекладу. Серед найвідоміших учених і дослідників, які спеціалізуються на вивченні лексичних трансформацій є Я.Й. Рецкер, В.І. Карабан, В.Н. Комісаров, Р.К. Міньяр-Белоручев, а також О.В. Федоров, О.Д. Швейцер, В.С. Виноградов, Л.С. Бархударов, С.Є. Максимов та інші. Вони займалися питанням визначення лексичних та граматичних трансформацій, а також проблемою розподілу лексичних трансформацій на види. В.І. Карабан розділив лексичні трансформації на конкретизацію, генералізацію, додавання, вилучення, заміну слова однієї частини мови на слово іншої частини мови, а також перестановку слів. І вагомий внесок у вивчення цього питання вніс Я.Й. Рецкер який виділив сім різновидів лексичних трансформацій, таких як: смисловий розвиток, антонімічний переклад, цілісне перетворення, компенсація втрат у перекладі, генералізація, конкретизація, диференціація. С.Є. Максимов запропонував такі види лексичних трансформацій: генералізацію, диференціацію, конкретизацію, смисловий розвиток, антонімічний переклад, компенсацію та повну перестановку сегментів тексту.

Також можемо виділити закордонних дослідників, такі як: 1) Ноам Хомський: відомий американський лінгвіст і вчений-когнітолог, який зробив значний внесок у вивчення граматики та структури мови, включно з лексичними аспектами; 2) Джордж Лакофф: американський когнітивний лінгвіст, який вивчав психолінгвістику, ментальні репрезентації та когнітивні аспекти мови, включаючи лексичні трансформації; 3) Девід Крістал: відомий британський лінгвіст, автор багатьох праць у галузі лінгвістики та мовознавства, в яких він розглядає різні аспекти мови, включаючи лексику та лексичні трансформації; 4) Стівен Пінкер: відомий когнітивний психолінгвіст і автор, який вивчає мову та її розвиток, включаючи лексичні зміни та трансформацію; 5) Лаура Андреас: науковець, що спеціалізується на лексикології та лексичних змінах, особливо в контексті сучасних змін у дискурсі та культурі.

Ці науковці зробили значний внесок у розвиток наукових досліджень у галузі лексичних трансформацій і сприяли кращому розумінню процесів змін і розвитку словникового складу мови.

Висновки до Розділу 1

У цьому розділі ми розглянули важливість лексичних трансформацій у мові, їх вплив на сприйняття та виразність мовлення. Лексичні трансформації, такі як генералізація, диференціація, смисловий розвиток, антонімічний переклад та компенсація втрат у перекладі, відображають багатство можливостей мовного виразу та структури.

Ці процеси не лише використовуються у літературі для створення образів та атмосфери, але й мають вагоме значення у сферах перекладу та навчання мов. Вивчення лексичних трансформацій допомагає розширити розуміння будови мови та її можливостей.

Великий внесок у вивчення лексичних трансформацій зробили провідні вчені, такі як Noam Chomsky, George Lakoff, David Crystal, Steven Pinker, та Laura Andreas, які сприяли поглибленню наших знань про мову та її розвиток.

Розуміння та вивчення лексичних трансформацій важливо для підвищення вмінь у мовленні, мовному аналізі та сприяє розвитку мовної культури. Здобуті знання у цій галузі відкривають нові перспективи для вивчення та розуміння процесів мовного виразу.

Лексичні трансформації, які виникають у мові, мають значний вплив на сприйняття смислу, емоційне забарвлення висловлювань та структуру мови взагалі. Ці процеси відображають різноманітні аспекти мовного вираження та взаємодії між словами у тексті. Отже, лексичні трансформації дозволяють нам розширювати словниковий запас, точніше формулювати думки та виражати почуття.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ПЕРЕКЛАДІ З ПЕРСЬКОЇ МОВИ

2.1. Поняття калькування та його види

Калькування – це процес перенесення або відтворення виразів чи конструкцій з однієї мови на іншу зі збереженням структури та форми оригіналу. У процесі відстеження використовуються подібні конструкції чи форми, але не завжди дотримуються внутрішні вокальні правила основної мови. У мовознавстві є різні погляди на калькування як спосіб поповнення лексичного складу мови. Здебільшого позитивно оцінюють кальки, що за своєю значущістю наближаються до запозичень і приносять якісно нове значення або ж модель для створення подібного значення на власному мовному матеріалі. Однак, окрім таких кальок, що збагачують лексичний склад мови та урізноманітнюють її емоційно-експресивні властивості, в українській мові часто спостерігаємо калькування, що веде до появи різних штампів, інтерференційних зрушень у семантиці слів, проявів порушення мовної норми на різних рівнях мовної системи, а зрештою – до нівеляції національно-мовної своєрідності. Калькування розуміють як переклад частин іншомовного слова (складного, похідного або словосполучення) з подальшим складанням його елементів в одне ціле.

Отже, калькування в мовознавстві може бути корисним інструментом для вивчення нової мови та розуміння її структури. Проте, важливо керуватися контекстом, у якому використовується паперова калька, оскільки її надмірне застосування може спричинити непорозуміння або втрату природності мови.

У мовознавстві існують різні погляди на калькування як засіб поповнення лексичного складу мови. Зазвичай позитивно оцінюють кальки, які наближаються до запозичень і вносять нове значення або модель для створення аналогічного значення на власній мові.

Проте, деякі кальки, замість збагачення лексики та розширення емоційно-експресивних можливостей мови, можуть викликати появу штамів, порушення мовної норми на різних рівнях мовної системи та навіть нівелювання національно-мовної ідентичності.

Калькування розуміють як переклад частин іншомовного слова (складного, похідного або словосполучення) з подальшим складанням його елементів в ціле. Важливо ураховувати не лише лексичний переклад, а й контекстуальний зв'язок для збереження співвідношення між мовами та збереження точності та чіткості перекладу. Збалансоване використання калькування разом із творчим підходом до перекладу може допомогти зберегти оригінальний смисл тексту та відтворити його в новій мові ефективно та точно

У лінгвістиці існує кілька типів відповідників, які використовуються для адаптації виразів і структур з іншої мови під час вивчення мови або перекладу. Ось деякі з більш розширених типів:

1. Фонетичні кальки:

Цей тип кальки зустрічається у виразах або словах, перенесених з однієї мови на іншу, зберігаючи їх фонетичну подібність. Наприклад, **دونلود کردن** – *завантажувати* від англійського *download*.

2. Відстеження граматики:

Грамматичне відстеження передбачає граматичну структуру або порядок слів під час перекладу. Наприклад, англійське **I love you** можна перекласти українською *я люблю тебе*.

3. Семантичне відстеження:

У цьому випадку важливим є перенесення значення виразу чи слова з однієї мови на іншу. Наприклад, **green light** українською мовою можна перекласти як *зелене світло*.

4. Лексичне відстеження:

Лексичне калькування відбувається в лексичних одиницях, перенесених з однієї мови на іншу без урахування контексту чи мовної специфіки. Наприклад, **دست دوم** – *вживане* від англійського *second hand*.

Ці типи калькування можуть варіюватися залежно від мовних пар та контексту використання. Розуміння цих типів допомагає вивчати явище калькування та його вплив на переклад та розуміння мови.

Іншомовні кальки можуть бути специфічними для конкретних мовних пар. Наприклад, англіцизми українською мовою також можуть розглядатися як кальки.

Калькування може бути корисним для навчання мови, але важливо враховувати контекст і специфіку мовлення приймаючої мови для точного перекладу.

Приклади калькування у різних мовах:

- Українська: **сонячний день** (англ. *sunny day*) – перс. روز آفتابی
- Німецька: **das Handy** (англ. *mobile phone*) – перс. تلفن همراه
- Французька: **bon appétit** (англ. *enjoy your meal*) – перс. نوش جان

Можливі ризики калькування. При недбалому застосуванні, калькування може призвести до недослівності, втрати емоційного забарвлення або нерозуміння контексту.

Отже, калькування – цікаве явище у лінгвістиці, яке допомагає збагатити словниковий запас та розуміння інших мов. Важливо використовувати його з урахуванням особливостей кожної мови для досягнення точного та ефективного спілкування.

2.2. Особливості функціонування лексичних перекладацьких трансформацій

У галузі сучасного перекладознавства виникає складність у класифікації та розрізненні типів трансформацій з метою забезпечення послідовності та зрозумілості. У літературі існує багато визначень для терміну "перекладацька трансформація" та спроб створення їхньої систематизації. Автори використовують різні терміни, такі як «прийоми логічного мислення», «перетворення та заміни у процесі перекладу», «міжмовні перефразування», та інші, для опису цього явища. Різноманітність підходів свідчить про пошук відповіді на питання про перекладацькі трансформації через різні призми та концепції представлених у наукових працях. Окрім трансформацій, М.К. Гарбовський виділив у своїх дослідженнях перекладацькі деформації, які також

вважаються видами перетворень, але пов'язані з певною втратою в процесі перекладу й спрямовані переважно на форму мовного твору. За словами Гарбовського, можливі також семантичні деформуючі операції. Водночас дослідник виділяє перекладацькі помилки, які є несвідомими та не підкріпленими концептуально. Причинами цих помилок можуть бути недостатнє оволодіння мовою оригіналу, обмежений когнітивний досвід, відсутність знань про описану у вихідному тексті реальність, неуважне розуміння системи значень у тексті оригіналу, нерозуміння авторської концепції, неуміння відрізнити особливості індивідуального стилю автора та інше в цьому роді. Здійснюване таким чином поділ перекладацьких перетворень неспростовно надає складності визначенню трансформацій, оскільки розмежування між трансформаціями та деформаціями є не тільки загальним, але й недостатньо обґрунтованим. Дослідник, з одного боку, обмежує деформації лише формою, а з іншого - припускає можливість семантичних деформацій. Дійсно, розграничення між трансформаціями та помилками перекладу лише надає позитивного статусу трансформаціям як правильному підбору еквівалентів у перекладі, проте виявляється досить важким встановити критерії відповідності оригіналу й перекладу, враховуючи різні підходи до перекладу (універсалістські, етнокультурно відчужені) (приклад: дослівний та вільний переклад), різні цілі перекладу (наприклад, з настановою скопосу, як запропоновано німецькою дослідницею К. Райс), а найголовніше – враховуючи, що досягнення повної еквівалентності можливе тільки в ідеалі. У галузі перекладознавства існує складна класифікація трансформацій. Найбільш загальною вважається відокремлення трансформацій на перестановки, додавання, заміни та опущення, яке запропонував Л.С. Бархударов. Відзначимо, що вчений зазначав, що цей поділ в значній мірі є наближеним та умовним. Щодо рівня мовної системи, дослідники, такі як Я.І. Рецкер, В.Н. Комісаров, Л.К. Латишев, Р.К. Міньяр-Белоручев, різнить трансформації. Зазвичай акцент робиться на лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях при аналізі трансформацій. Виокремлення дослідниками лексичних трансформацій і їх віднесення до різних категорій (генералізація, конкретизація, метафоричні, метонімічні та синонімічні заміни, розвиток понять, антонімічний переклад тощо) часто вважається необґрунтованим.

Саме тому при класифікації трансформацій слід уважати, що генералізація і конкретизація можуть також відображати метонімію. Також важливо враховувати, що семантичний рівень мови може порівнюватися не лише з лексичним, але й з формальним, референційним та прагматичним. Зокрема, В.Н. Комісаров включив до лексичних трансформацій транскрипцію та транслітерацію, які насправді відображують нормативність фонетичного та графічного рівнів мови. Ця розділеність підкреслює розмаїття та складність трансформацій у перекладі, що вимагає уважного і комплексного підходу під час їх аналізу. У перекладі збереження прагматичної спрямованості тексту важливе, особливо у випадках, коли відтворюється концептуально значущий стилістичний прийом або комплекс фігур, що визначають стилістичний принцип висування. Це означає, що увага читача спрямовується на певні елементи повідомлення, що викликають здивування своєю несподіваністю, непередбачуваністю та неприродністю з метою підкреслення та виділення певної ідеї.

Серед найбільш вивчених видів висування важливо виділити такі:

1. Зчеплення: коли подібні елементи розташовані в подібних позиціях.
2. Конвергенція: коли у одному місці тексту об'єднуються різноманітні стилістичні прийоми.
3. Ошукане очікування: коли порушується передбачуваність подій у тексті, що викликає здивування.

Важливо підкреслити, що в таких випадках дотримання прагматичної спрямованості у перекладі допомагає вірно передати той виразний компонент, який стилістичний прийом чи комплекс фігур вносить у оригінальний текст. Це сприяє збереженню ефективності та виразності оригіналу в перекладі. Виділення лексичних трансформацій та їх класифікація можуть бути складними завданнями у перекладознавстві. Головне, щоб ураховувати різні аспекти, які можуть впливати на цей процес. Генералізація та конкретизація можуть також відображати метонімію, тому варто бути уважним при їхньому розрізненні. У практиці перекладу важливо зберігати прагматичну спрямованість тексту, особливо при відтворенні стилістичних прийомів, що надають тексту особливого виразності. Дотримання цієї спрямованості допомагає передати важливий елемент мовлення автора.

Серед видів висування, які варто виділити, є зчеплення, коли подібні елементи розташовані у подібних позиціях, конвергенція, коли об'єднуються різноманітні стилістичні прийоми, та ошукане очікування, яке порушує передбачуваність подій у тексті для створення здивування. Дотримання прагматичної спрямованості у перекладі допомагає передати виразність та оригінальність стилістичних елементів тексту.

Ці аспекти важливі для збереження ефективності та вірності оригіналу у процесі перекладу.

2.3. Лексичні трансформації на матеріалі казки «Дядечко Ноуруз і Матінка Зима»

Нами зроблена спроба перекласти і проаналізувати народну іранську казку *عمو نوروز و ننه سرما* «Дядечко Ноуруз і Матінка Зима». Лексичні трансформації, які застосовувалися нами під час перекладу, можуть бути цікавим способом вивчення та розгляду особливостей як власне свята Ноуруз і традицій, пов'язаних з персидським новим роком, так і засвоєння різних аспектів перекладу на номінативному, денотативному і прагматичних рівнях. Вжиті трансформації можуть сприяти оновленню словарного запасу, перегляду та адаптації слів під новий контекст, а також створенню нових слів чи виразів, що відображають сутність і особливості свята Ноуруз і його традицій.

Ось деякі можливі лексичні трансформації, які можна застосувати під час перекладу художніх текстів:

1. Транслітерація іноземних слів: Перетворення іноземних слів та виразів, пов'язаних з Ноурузом у власні лінгвістичні правила і структури.
2. Створення нових термінів: Введення нових слів або термінів, які відображають унікальні аспекти Ноурузу в лексиконі мови.
3. Культурна адаптація: Інкорпорування традиційних назв, символів та обрядів свята іранського нового року у мовний контекст, що підкреслює їхню важливість та значення.

4. Лексичні асоціації: Використання слів та виразів, які асоціюються зі сходженням весни, відзначенням нового початку та світлим майбутнім, що характеризує і символізує свято Ноуруз.

Ці лексичні трансформації можуть допомогти збагатити мовний ресурс, розширити словниковий запас та виразити унікальні та культурно важливі аспекти свята Ноуруз через мову та слова.

Давайте розглянемо види лексичних трансформацій, які будуть використані далі.

1. Конкретизація: цей процес допомагає уточнити загальну інформацію або концепцію, надаючи додаткові деталі, які роблять її більш конкретною. Наприклад, в українській мові слово «сад» може бути конкретизоване в перській мові як **بوستان** – *фруктовий сад*, або **گلستان** – *сад квітів*.

2. Генералізація: цей процес полягає в узагальненні конкретної інформації або досвіду, щоб вона стала застосовною до ширшого спектру ситуацій, є зворотнім до явища конкретизації. Наприклад, **مشک و شاهبوی** – *мускус та амбра* при перекладі ми можемо генералізувати єдиним словом «пахощі» або «прянощі».

3. Антонімічний переклад: це переклад слова чи виразу на іншу мову так, щоб його значення було протилежним до початкового. Наприклад, **از کارش زنده دل نبود** – *вона стомилася від роботи* (букв.: вона не була бадьорою від своєї роботи).

4. Компенсація: цей процес включає в себе використання одного елемента мови для заміщення або компенсації відсутності іншого. Наприклад, у реченні **او از کارش خیلی** **زنده دل نبود** – *вона дуже стомилася від роботи*, слово **خیلی** – *дуже* компенсує відсутність інших слів, які могли б підкреслити рівень її втомленості.

5. Додавання слів: це включення додаткових слів або виразів для збагачення або розвитку ідеї. Наприклад, українське речення *він зробив це* ми перекладаємо перською **او این کار را درست کرد** (букв.: він зробив цю роботу), додаючи слово **کار** – *робота*.

6. Опущення слів: цей процес передбачає виключення певних слів або фраз з речення чи виразу без втрати смислу. Наприклад, перське речення

این موضوع را متوجه شدی؟ (букв.: ти зрозумів цю тему?) українською мовою ми перекладатимемо без слова **موضوع** – *тема*, тобто «*Ти зрозумів це?*».

7. Смысловий розвиток: це еволюція семантики слова, фрази або концепції з часом, через контекст або в результаті використання. Наприклад, слово **تلفن** – *телефон* спочатку могло означати пристрій для голосового зв'язку, але тепер включає в себе різноманітні смартфони з різними функціями.

Підсумовуючи вище сказане можемо сказати, що ці лінгвістичні концепції, а саме лексичні трансформації, є важливими для розуміння як мови, так і комунікації взагалі. Правильне їх сприймання і використання сприятиме вивченню нової мови, перекладу, а також поліпшить навички рідної мови. Кожне з цих явищ відображає складність мовного спілкування і розгортається у різних сферах мовного вживання, від літературних творів до повсякденного спілкування.

Тепер ми можемо розглянути лексичні трансформації у перекладі казки:

Дядечко Ноуруз і Матінка Зима

Колись давно був собі старий чоловік на ім'я Дядечко Ноуруз, який щороку в перший день весни спускався з гори в фетровому капелюсі, з волоссям і бородою, покритими хною, у синьому жилеті, шалі Халіл-Хані, лляних штаних та тонкому взутті, і він ішов з гори з тростиною до міської брами. За воротами міста жила стара жінка на і'мя Матінка Зима, яка була закохана в дядька Ноуруза, і в перший день кожної весни вставала рано-вранці, збирала постіль, і після цього прибравши хату, підмітавши двір, вона й сама готувалася і чепурилася. Вона використовувала вишукану хну на голові, руках і ногах, гарними лініями підводила очі сурмою, рум'янилася вона яскраво та швидко. Вдягала кашимірову жилетку, червоний капелюх та складчасту юбку, наносила на голову, обличчя і волосся мускус і амбру. Приносила свій килим, розстеляла його на ганку перед ставком із фонтаном, навпроти свого саду, наповненого всілякими квітучими фруктовими деревами та барвистими весняними квітами. На килим вона розстеляла скатертину і ставила на неї тацю з сімома видами сухофруктів і цукерок. Потім вона розпалила мангал і принесла кальян. Однак вона не стала підпалювати кальян і сиділа, спостерігаючи за шляхом, яким повинен був прийти Дядько Ноуруз.

За деякий час поважчали повіки старої жінки, сон повільно охоплював її, і невдовзі почулося її сопіння. Тим часом прибув дядько Ноуруз, який не хотів будити стару жіночку. Він нарвав у саду гілку чорнобривців, приклав їй до грудей і сів поруч. Він взяв із мангалу шматок вугілля, кинув його до кальяну і зробив декілька затяжок, щоб мангал швидко не охолов, розмішав золу і пішов. Він розрізав апельсин навпіл, з'їв її шматочок із солодкою водою. Вогонь для шашлику ставив під попіл, щоб він не охолов передчасно. Він поцілував стару в щоку і пішов. Сонце повільно сходило на ганок, і стара жінка прокинулася. Спочатку нічого їй не вдалося нічого зрозуміти. Але, о лишенько, як тільки вона розплющила очі, то побачила що усе було не на своїх місцях. Стара жінка дуже засмучена тим, що після всіх клопотів, які їй довелося зробити не вдалось побачитися з дядьком Ноурузом, саме тоді, коли вона не мала спати, вона заснула і не змогла побачити дядька Ноуруза. Аж поки одного разу хтось не сказав йому, що в нього немає іншого вибору, окрім як дозволити подути весняному вітру ще раз. Поки одного разу хтось не сказав йому, що у нього немає іншого вибору, окрім як дозволити подути весняному вітру ще раз і настане перший день весни. І дядько Ноуруз повинен знову пройти з вершини гори до міста, щоб він міг відкрити очі, щоб зустріти її. Стара жіночка теж погодилася. Але ніхто не знає, чи зможе старенька побачити дядька Ноуруза наступного року чи ні. Бо деякі люди кажуть, що якщо вони побачать один одного, то настане кінець світу, а оскільки кінець світу ще не настав, то стара жінка і дядько Ноуруз не бачилися.

Починаючи з перекладу назви твору, можна побачити декілька прикладів лексичних трансформацій. А саме: генералізація, коли ми перекладаємо слово **عمو** просто як *дядько*, хоча насправді це *дядько, брат тата*. Ми узагальнюємо поняття, тому що в українській мові немає розділення на дядька зі сторони тата і дядька зі сторони мами, а західноукраїнські *вуйко* і *стрих* – не є загальнозрозумілими в українському суспільстві.

Ім'я **ننه سرما** ми перекладаємо буквально – *Матінка Зима*, тобто використовуємо калькування, в той час як ім'я **عمو نوروز** – *дядечко Ноуруз* ми транскрибуємо, оскільки Ноуруз – це власне назва іранського нового року, і нам

здається, що використання генералізації при перекладу імені (*Дядечко Новий Рік*) призводить до втрати національного колориту.

Отож, розглянемо кожен з лексичних трансформацій, які є у творі.

Конкретизація:

1. Колись давно був старий чоловік на ім'я Ноуруз, який щороку в перший день весни спускався з гори в фетровому капелюсі, з волоссям і бородою, покритими хною, у синьому жилеті, шалі Халіл-Хані, лляних штаних та тонкому взутті і він ішов з гори з тростиною до міської брами.

Тут ми можемо побачити конкретизацію вбрання дядька Ноуруза, могли сказати, що він просто спускався з гори у гарному вбранні, але тут використана конкретизація, що надала нам детальний його образ.

2. Вона використовувала вишукану хну на голові, руках і ногах і сім ручок, від ліній і крапок підводячи очі сурмою і гримувалася вона яскраво та швидко

У цьому реченні можна було б замінити всі конкретні засоби нанесення макіяжу Матінки Зими на загальне «чепуритися», «фарбуватися», тобто вжити генералізацію замість конкретизації.

3. Вдягала кашимірову жилетку, червоний капелюх та складчасту юбку

В цьому реченні ми можемо також вжити генералізацію, замінивши на *Матінка Зима гарно вбралася*.

4. Мускус і амбра були нанесені на голову, обличчя і волосся

Мускус і амбра можна замінити на *пахощі*, що призводить до втрати власне східного колориту.

5. Вона принесла свій килим, кинула на ганок перед ставком із фонтаном навпроти свого саду, повного всіляких квітучих фруктових дерев та барвисту весняну квітку, а в іншу тацю поклала сім видів сухофруктів і цукерок.

Деталізація перекладу цього речення має натяк на алюзію про традиції святкування іранського нового року і точно описує екстер'єр класичного іранського будинку.

6. Він взяв із мангалу шматок вугілля, кинув його до кальяну і зробив декілька зтяжок, і щоби мангал швидко не охолов, розмішав золу, а потім пішов.

В перекладі речення вжито розширення змісту, оскільки дієслова мови-оригіналу передаються цілими словосполученнями в українській мові.

7. Бо деякі люди кажуть, що якщо вони побачать один одного, то настане кінець світу, а оскільки кінець світу ще не настав, то стара жінка і дядько Ноуруз не бачилися

В цьому реченні вжите розширення змісту, оскільки в мові-оригіналі є алюзія до міфу про кінець світу.

Цю лексичну трансформацію ми розглянули, отож перейдемо до іншої, а саме компенсації:

1. Після цього прибравши хату, підмітавши двір, вона все більше і більше очищувала все довкола.

Зворот *більше і більше* компенсує відсутність інших слів, які могли б показати якість прибирання, метод чи конкретизацію дій.

2. Як тільки вона розплющила очі, то побачила що усе було не на своїх місцях.

Слово *усе* в перекладі компенсує значення всі залишені нею речі.

Перейдемо до іншої трансформації, а саме – додавання слів:

1. За воротами міста жила стара жінка, яка була закохана в дядька Ноуруза
В українській мові для перекладу *پير زنى* можна вжити *старенька* або *бабця*, але ми залишаємо переклад *стара жінка*.

2. Та вона принесла свій килим...

В мові-оригіналі на відміну від перекладу вжита займенникова енклітика 3 особи однини *її/його*, але к українському перекладі логічніше буде додати слово *свій*.

3. А в іншу тацю поклала сім видів сухофруктів і цукерок

Тут можна додати види сухофруктів

4. Він взяв із мангалу шматок вугілля...

Можемо в перекладі додати шматок розпеченого вугілля, оскільки за контекстом ми знаємо, що мангал був розпалений.

5. Він розрізав апельсин навпіл

Доречно було б додати слово ‘соковитий’ апельсин, чи ‘помаранчевий’

Перейдемо до такої трансформації, як опущення слів:

1. щороку в перший день весни спускався з гори в фетровому капелюсі, з волоссям і бородою, покритими хною, у синьому жилеті, шалі Халіл-Хані, лляних штанях та тонкому взуттю і він ішов з гори з тростиною до міської брами.

Як можемо бачити допустимо залишити тільки *щороку в перший день весни спускався з гори гарно вбраний*.

2. Та вона принесла свій килим, кинула на ганок перед ставком із фонтаном навпроти свого саду, повного всіляких квітучих фруктових дерев та барвисту весняну квітку

Зворот *گل همیشه بهار* (букв.: вічна весняна квітка) – перекладаємо *чорнобривець* або *нагідки*.

3. Потім вона запалила мангал і принесла кальян та взяла його в руку.

Можемо викинути останню фразу та залишити *потім вона запалила мангал і принесла кальян*

4. Минуло небагато часу, як поважчали повіки старої жінки і сон повільно приходив до неї і потрохи її храп роздався у повітрі.

можна опустити ‘потрохи її храп роздався у повітрі.’

5. Він взяв із мангалу шматок вугілля, кинув його до кальяну і зробив декілька затяжок, щоб мангал швидко не охолов, розмішав золу і пішов

Допустимо забрати цей зворот *щоб мангал швидко не охолов, розмішав золу і пішов*.

Висновок до Розділу 2

В Розділі 2 ми встановили, що калькування – використання виразів чи конструкцій з однієї мови в іншій мові, зберігаючи їхню структуру та форму. Це може бути корисним для вивчення нової мови, але важливо розуміти контекст, у якому ви використовуєте кальки. Зловживання кальками може призвести до непорозумінь або робити мову неприродною. У світі мовознавства деякі позитивно ставляться до кальок, які додають нові значення або створюють нові моделі для мови. Однак українська мова іноді використовує кальки, які можуть призводити до стандартизації

та втрати національної унікальності. Калькування також може означати переклад частин іншомовного слова з іншою мовною системою. Ми можемо підсумувати такі види калькування: фонетичне калькування, граматичне відстеження, семантичне відстеження, лексичне відстеження, тощо.

Зроблено спробу перекладу художнього тексту і аналізу функціонування перекладацьких трансформацій, зокрема лексичних, на матеріалі зіставлення оригіналу і перекладу іранської народної казки «عمو نوروز و ننه سرما» «Дядечко Ноуруз і Матінка Зима». Відповідно до цього слід зазначити, що зживання лексичних перекладацьких трансформацій в мовній парі перська-українська сприяє досягненню максимально точного і адекватного перекладу, зберігаючи національні особливості кожного народу.

ВИСНОВКИ

Наше дослідження присвячене способам, прийомам і методам перекладу на матеріалі перської мови. В ході роботи нами зроблено наступні висновки:

1) проаналізовано і надано визначення поняттю «лексичних трансформацій» в сучасній лінгвістиці: процеси або зміни, які відбуваються під час перекладу тексту з однієї мови на іншу, мета яких є точність і природність перекладів.

2) досліджено і проаналізовано види та особливості перекладацьких трансформацій: лексичні, синтаксичні, семантичні, прагматичні, стилістичні, граматичні і культурні трансформації;

3) проаналізовано особливості функціонування перекладацьких трансформацій, зокрема лексичних;

4) надано визначення поняттю «калькування» (явищу використання прямих або дослівних перекладів слів або виразів з однієї мови на іншу, без врахування особливостей мов) та проаналізовано його роль у перекладі;

5) зроблено аналіз перекладацьких трансформації на матеріалі зіставлення оригіналу і перекладу казки «Дядечко Ноуруз і Матінка Зима».

Відповідно до цього, важливо відзначити, що застосування лексичних трансформацій при перекладі з перської на українську мову сприяє досягненню найточнішого та належного перекладу, зберігаючи при цьому культурні відмінності кожної нації.

АНОТАЦІЯ

در طول فعالیت ترجمه با مشکلات ترجمه مواجه هستیم. البته، در طول تحول، اجتناب از مشکلات مربوط به رمزگشایی معانی غیرممکن است. هر زبانی منحصر به فرد خود را دارد که می تواند مشکلاتی را در حین ترجمه ایجاد کند. دگرگونی های واژگانی همراه با تغییرات دستوری و واژگانی - دستوری برای مترجمان در غلبه بر این مشکلات مفید است.

ترجمه یک فرآیند خلاقانه است که در طی آن مترجم باید از استراتژی های مختلفی برای حل موفقیت آمیز وظایف ترجمه استفاده کند. اغلب، استفاده از یک تغییر منجر به تغییرات دیگر می شود و طبقه بندی واضح تحولات فقط به صورت نظری قابل دستیابی است. کاربرد مؤثر تحولات ترجمه به دستیابی به کفایت ترجمه کمک می کند. بنابراین، بدون دگرگونی های واژگانی برای ما دشوار است.

در دنیای امروز، انجام آن بدون ترجمه غیرممکن است، زیرا نقش مهمی در جامعه ایفا می کند و به حل تعدادی از وظایف مهم کمک می کند. دانش ترجمه دری را به سوی فرهنگ جدید و درک موضوعات مهم باز می کند که امکان تبادل مؤثر دانش و ایده را فراهم می کند. علاوه بر این، ترجمه تبادل فرهنگی و درک متقابل را تسهیل می کند، که در دنیای جهانی شده امروز اهمیت دارد. ترجمه فنی برای توسعه برنامه ها و وب سایت ها در مقیاس بین المللی ضروری می شود. بنابراین ترجمه بخشی جدایی ناپذیر از زندگی امروزی است که به بهبود ارتباطات و تفاهم بین فرهنگ های مختلف کمک می کند که برای بشریت از اهمیت بالایی برخوردار است.

بنابراین، مطالعه ما به مشکلات فعالیت ترجمه اختصاص دارد. در این کار می آموزیم که تبدیلات واژگانی چیست، انواع و ویژگی های آنها چیست. برای درک واقعی و دیدن ماهیت دگرگونی های واژگانی، ترکیب و ساختار آن را بر اساس یک افسانه فارسی تحلیل می کنیم.

ارتباط این اثر به دلیل فقدان تحقیقات علمی مناسب در مورد تحولات واژگانی در زمینه ترجمه، به ویژه از فارسی به اوکراینی تعیین می شود. این عدم توجه در زبان شناسی جدید بر لزوم انجام تحقیقات بیشتر برای آشکار ساختن ویژگی های استفاده از دگرگونی های واژگانی به منظور دستیابی به کفایت در ترجمه متون به زبان فارسی تاکید می کند.

هدف از این پژوهش، تعیین روش های دستیابی به انطباق در ترجمه یک متن هنری با استفاده از دگرگونی های واژگانی است.

هدف تعیین شده منجر به حل سؤالات زیر می شود:

- مفهوم دگرگونی های واژگانی را در زبان شناسی مدرن ارائه دهیم

- بررسی انواع و ویژگی های تبدیل ترجمه

- برای درک ویژگی های عملکرد تحولات ترجمه

-اصطلاح ردیابی را تعریف کنید و نقش آن را در دگرگونی های واژگانی تحلیل کنید

-تحولات را بر اساس افسانه تجزیه و تحلیل کنید

هدف تحقیق در دسترس بودن ترجمه است

موضوع تحقیق در نظر گرفتن روش های خاص استفاده از دگرگونی های واژگانی برای اطمینان از دسترسی به ترجمه متون در متن ادبی است.

تازگی علمی این است که تعیین کند چگونه ترجمه ها را دقیق کنیم و همچنین معیار های یک ترجمه موفق را تعیین می کند. این تحقیق همچنین بررسی می کند که کدام واژه ها برای ترجمه متون ادبی فارسی به بهترین نحو استفاده می شوند تا در زبان اوکراینی قابل فهم باشند و این امر در دنیای علمی راهگشا است.

اهمیت عملی این است که امکان ترجمه آثار از زبان فارسی به اوکراینی وجود دارد. در دسترس بودن ترجمه آثار هنری به ما کمک می کند تا پیام ظریف متون شرقی را در این مقاله به اهمیت تحولات واژگانی در گفتار، تأثیر آنها بر ادراک و بیان کلام پرداخته ایم. دگرگونی های واژگانی مانند تعمیم، تمایز، توسعه معنایی، ترجمه متضاد، و جبران خسارت ترجمه، غنای امکانات بیان و ساختار زبانی را نشان می دهد.

این فرآیندها نه تنها در ادبیات برای ایجاد تصاویر و فضا استفاده می شود، بلکه در زمینه ترجمه و یادگیری زبان نیز اهمیت دارد. مطالعه تحولات واژگانی به گسترش درک ساختار زبان و امکانات آن کمک می کند.

دانشمندان برجسته ای مانند نوام چامسکی، جورج لاکوف، دیوید کریستال، استیون پینکر و لورا آندریاس سهم عمده ای در مطالعه تحولات واژگانی داشته اند و به تعمیق دانش ما از زبان و توسعه آن کمک کرده اند.

درک و مطالعه تحولات واژگانی برای بهبود مهارت های گفتاری، تجزیه و تحلیل زبان مهم است و به توسعه فرهنگ زبان کمک می کند. دانش کسب شده در این زمینه چشم انداز های جدیدی را برای مطالعه و درک فرآیندهای بیان زبان باز می کند.

دگرگونی های واژگانی که در زبان رخ می دهد تأثیر بسزایی بر درک معنا، رنگ آمیزی عاطفی عبارات و ساختار زبان به طور کلی دارد. این فرآیندها جنبه های مختلف بیان زبانی و تعامل بین کلمات در یک متن را منعکس می کنند. بنابراین، دگرگونی های واژگانی به ما این امکان را می دهد که دایره واژگان خود را گسترش دهیم، افکار را فرموله کنیم و احساسات را با دقت بیشتری بیان کنیم. برای درک انسان به درستی درک کنیم.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Володіна, Т. С., Рудківський, О. П. (2017). *Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня. Навчально-методичний посібник*. К.: Вид. центр КНЛУ, 296 с.
- Дячук, Н. В., Рушиць, В. С. (2020). *Лексичні трансформації у художньому перекладі. Impact of modernity on science and practice. Abstracts of XVIII International Scientific and Practical Conference*. с. 407-409.
- Журавель, Т. В., Хайдарі, Н. І. (2015). *Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*. 19 (2).
- Литвин, І. М. (2013). *Перекладознавство. Науковий посібник*. Черкаси: Видавництво Ю. А. Чабаненко. 288 с.
- Ребрій, О. В. (2012). *Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 375 с.
- Селіванова, О. О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К. 716с.